

Tämän sivun alkukielistä versiota [ro](#) on muutettu äskettäin. Päivitystä suomennetaan parhaillaan.

romania

Swipe to change

Todistelu

Romania

1 Todistustaakka

Tärkein oikeusperusta: Siviiliprosessilain (*Codul de procedură civilă*) 249–365 §.

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Asianosaisen on näytettävä oikeudenkäyntimenettelyssä esittämänsä väitteet toteen lukuun ottamatta tiettyjä laissa määriteltyjä tapauksia. Kantajan on näytettävä vaateensa toteen. Vastaajan esittämien vastalauseiden osalta todistustaakka on vastaajalla. Jos osapuoli vetoaa olettamaan, todistustaakka siirtyy vastapuolelle.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Kenenkään ei tarvitse näyttää toteen sellaista, mikä on tuomioistuimen tiedossa viran puolesta.

Romaniassa voimassa olevan lainsäädännön oletetaan olevan tuomioistuimen tiedossa. Asianosaisen on kuitenkin näytettävä toteen säädökset, joita ei ole julkaistu Romanian virallisessa lehdessä (*Monitorul Oficial*) tai muilla tavoin, kansainväliset sopimukset, valtiosopimukset ja sopimukset, joita sovelletaan Romaniassa, mutta joita ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja kansainvälinen tapaoikeus. Turvallisuusluokitelluissa asiakirjoissa annetut säännöt voidaan näyttää toteen ja niihin voidaan tutustua vain laissa säädetyn edellytyksin. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan ottaa huomioon vieraan valtion lain edellyttäen, että siihen viitataan tuomioistuinikäsitelyssä. Vieraan valtion laki on näytettävä toteen vieraan valtion lain sisältöä koskevien [siviililain](#) (*Codul civil*) säännösten mukaisesti.

Jos tosiseikka on yleisesti tunnettu tai sitä ei ole kiistetty, tuomioistuin voi päättää, ettei siitä tarvitse tapauksen olosuhteissa esittää näyttöä. Sen asianosaisen, joka vetoaa asianosaisten välillä vakiintuneisiin tapoihin, käytäntöihin ja käytäntöihin, on näytettävä ne toteen. Sen asianosaisen, joka vetoaa paikallisiin sääntöihin ja määräyksiin, on näytettävä ne toteen vain, jos tuomioistuin niin pyytää.

Olettama on johtopäätös, joka tehdään laissa tai tuomioistuimessa tunnetusta tosiseikasta sellaisen tosiseikan toteen näyttämiseksi, joka ei ole tiedossa.

Oikeudellinen olettama (*prezumția legală*) vapauttaa henkilön, jonka eduksi se luetaan, velvollisuudesta näyttää toteen tosiseikka, joka katsotaan lain mukaan todistetuksi. Oikeudellinen olettama voidaan kumota vastaanäytön avulla, jollei laissa toisin säädetä.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuuttava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Todisteiden on oltava hyväksyttävissä ja olennaisia oikeudenkäynnin tuloksen kannalta. Kun tuomioistuin on hyväksynyt tiettyjä tosiseikkoja koskevat todisteet, se päättää vapaasti oman harkintansa mukaan, onko kyseiset tosiseikat näytetty toteen, paitsi jos laissa toisin säädetään.

2 Todisteiden vastaanottaminen**2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?**

Kantajan on nimettävä todisteet haastehakemuksessaan ja vastaajan on nimettävä todisteet vastineessaan, jollei laissa toisin säädetä; muuten todisteiden käyttäminen oikeudenkäynnissä voidaan kieltää. Jos nimetyt todisteet eivät ole riittävät asian ratkaisemiseksi kokonaan, tuomioistuin pyytää asianosaisia täydentämään todistusaineistoa. Tuomioistuin voi oma-aloitteisesti kiinnittää asianosaisten huomion lisätodistelun tarpeeseen ja määrätä, että lisätodisteita on otettava vastaan, vaikka asianosaisten eivät ole samaa mieltä.

Asianosaisten voivat pyytää seuraavien todisteiden vastaanottamista: asiakirjat, asiantuntijalausunnat, todistajien kuuleminen, paikalla (*in situ*) tehtävät tarkastukset ja asianosaisen kuuleminen, jos vastapuoli pyytää, että kyseinen asianosainen kutsutaan todistamaan. Uudessa siviiliprosessilaissa säädetään myös fyysisistä todisteista; tällä voi olla merkitystä tiettyissä siviilikanteiden luokissa (esim. avioerokanne).

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Ensiksi tuomioistuin harkitsee, voidaanko asianosaisten nimeämät todisteet hyväksyä. Tämän jälkeen se antaa päätöksen, jossa esitetään todistettavat tosiseikat, hyväksytyt todisteet ja asianosaisten velvoitteet, jotka koskevat todisteiden vastaanottamista. Mahdollisuuksien mukaan todisteet esitetään samassa käsittelyssä, jossa ne on hyväksytty.

Todisteiden esittämiseen sovelletaan joitakin keskeisiä sääntöjä: tuomioistuin määrittää todisteiden esittämisjärjestyksen, todisteet on mahdollisuuksien mukaan esitettävä samassa käsittelyssä, todisteet esitetään ennen perustelujen esittämistä sekä todisteet ja vastatodisteet esitetään samaan aikaan, jos se on mahdollista.

Todisteet esitetään asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa julkisessa käsittelyssä, jollei laissa toisin säädetä. Jos todisteet voidaan objektiivisista syistä esittää vain toisessa paikassa, ne voidaan esittää oikeusapupyynnön perusteella saman oikeusasteen tuomioistuimessa tai alemman oikeusasteen tuomioistuimessa, jos asianomaisella paikkakunnalla ei ole saman oikeusasteen tuomioistuinta.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Todisteita voidaan käyttää vain, jos ne täyttävät tietyt lainmukaisuutta (*legality*), uskottavuutta (*verosimilitate*), merkityksellisyyttä (*pertinentă*) ja todistusvoimaa (*concludentă*) koskevat edellytykset. Todisteiden on oltava lainmukaisia, eivätkä ne saa olla laissa kiellettyjä. Uskottavuudella tarkoitetaan, etteivät todisteet saa olla yleisesti tunnustettujen luonnonlakien vastaisia. Merkityksellisyydellä tarkoitetaan, että todisteiden on liityttävä oikeudenkäynnin kohteeseen, eli tosiseikkoihin, jotka on osoitettava asianosaisten esittämän kanteen tai vastineen tueksi. Jotta todisteet voidaan hyväksyä, niiden on oltava myös uskottavia ja merkityksellisiä käsittelyn tuloksen kannalta.

Tuomioistuimen on hylättävä asiakirjan esittämistä koskeva hakemus, jos asiakirjan sisältö koskee ainoastaan henkilökohtaisia asioita, jotka liittyvät henkilön ihmisarvoon tai yksityisyyteen, jos asiakirjan esittäminen olisi ristiriidassa salassapitovelvoitteen kanssa tai jos se antaisi aiheita rikosoikeudenkäyntiin, joka koskee asianosaista, asianosaisen puolisoa tai ketä tahansa verisukulaista tai avioliiton kautta sukulaista enintään kolmannen asteen sukulaisuuteen asti. Henkilötodistelua ei kelpuuteta näytöksi arvoltaan yli 250 leun oikeustoimien todistelua varten, vaan niiden osalta laissa edellytetään kirjallista näyttöä.

Todistajanlausuntoa ei myöskään kelpuuteta näytöksi seikoista, jotka kohdistuvat virallisen asiakirjan sisältöä vastaan.

Kantaja nimeää todisteet haastehakemuksessaan ja vastaaja vastineessaan. Tuomioistuin voi pyytää todisteita, joita ei ole nimetty tällä tavalla, ja hyväksyä ne todistusaineistoon seuraavissa tilanteissa: todistelun tarve johtuu vaateen muuttamisesta; todistelun tarve tulee esiin oikeudenkäynnin aikana, eikä asianosaisen ole voinut ennakoita sitä; asianosainen osoittaa tuomioistuimelle, että se ei kyennyt perustellusta syystä esittämään pyydettyä todistetta sallitussa ajassa; todisteiden esittäminen ei johda käsittelyn lykkäämiseen; kaikki asianosaiset ovat antaneet nimenomaisen suostumuksensa.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Oikeustoimi tai tosiseikka voidaan näyttää toteen asiakirjojen, todistajien, olettamien, jommankumman asianosaisen (oma-aloitteisesti tai kuulustelussa annetussa vastauksessa) tekemän tunnustuksen, asiantuntijalausuntojen, fyysisten todisteiden, paikalla (*in situ*) tehdyn tarkastuksen tai muun laissa säädetyn näytön esittämisen avulla.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajalausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Asianosaiset nimeävät todistajat, kantaja haastehakemuksessaan ja vastaaja vastineessaan. Kun tuomioistuin on sallinut todistajien kuulemisen, se kutsuu todistajat kuultaviksi.

Jos tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi pyytää asiantuntijalausannon tosiseikkojen osoittamiseksi, se nimeää asianosaisten pyynnöstä tai oma-aloitteisesti yhden tai kolme asiantuntijaa, määrittää tarkastelun kohteen ja asettaa määräajan, johon mennessä lausunto on laadittava. Asiantuntijan johtopäätökset kirjataan asiantuntijan lausuntoon. Asianosaisten tai tuomioistuimen perustellusta pyynnöstä voidaan pyytää uutta lausuntoa toiselta asiantuntijalta. Asiakirjatodistelun osalta kumpikin asianosainen voi toimittaa asiakirjoista, joita se haluaa käyttää oikeudenkäynnin aikana, asianmukaisesti oikeaksi todistetut jäljennökset. Asianosaisella on oltava alkuperäinen asiakirja mukanaan ja hänen on voitava esittää se tuomioistuimelle pyydettyä; jos hän ei voi esittää sitä, asiakirjaa ei oteta huomioon. Tuomioistuin voi määrätä vastapuolen hallussa olevan asiakirjan esitettäväksi, jos asiakirja on käsittelyn asianosaisten yhteinen asiakirja, jos vastapuoli on itse viitannut asiakirjaan käsittelyn aikana tai jos hän on velvollinen esittämään sen. Jos asiakirja on asianosaisen hallussa eikä sitä voida esittää tuomioistuimessa, voidaan valtuuttaa tuomari, jonka läsnä ollessa asianosaiset voivat tutkia asiakirjaa sen sijaintipaikassa. Jos asiakirja on kolmannen osapuolen hallussa, kyseinen osapuoli voidaan kutsua todistajaksi ja häntä voidaan vaatia tuomaan asiakirja. Todistelu otetaan vastaan suljetuin ovin toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Jos todistelu otetaan vastaan muualla, sen vastaanottamisesta huolehtii saman oikeusasteen tuomioistuin. Todistelun voi ottaa tällaisessa tapauksessa vastaan myös alemman oikeusasteen tuomioistuin, jos kyseisellä paikkakunnalla ei ole saman oikeusasteen tuomioistuinta. Todistelun vastaanottava tuomioistuin voi jättää asianosaiset kutsumatta, jos todisteiden luonne sen sallii ja jos asianosaiset siihen suostuvat.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Todistustavat ovat yhtä vahvoja, paitsi laissa nimenomaisesti säädettyissä tapauksissa.

Asianosaiset hyväksyvät usein asiakirjat alkuperäisessä muodossa (*forma authentica*) niihin liittyvien etujen vuoksi. Niihin sisältyy muun muassa aitoutta koskeva olettama, joka tarkoittaa, että alkuperäiseen asiakirjaan vetoava henkilö vapautuu todistustaakasta.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Arvoltaan yli 250 leun oikeustoimien osalta näytöksi hyväksytään vain kirjallisia todisteita, vaikka on olemassa tiettyjä poikkeuksia, joissa hyväksytään myös todistajien kuuleminen.

Siihen asti, kunnes alkuperäinen asiakirja mahdollisesti todetaan virheelliseksi, se on todistusvoimainen todiste asiakirjan lain mukaisesti alkuperäiseksi todistaneen henkilön henkilökohtaisesti tekemästä tosiseikkojen arvioinnista. Asianosaisten antamat lausunnot, jotka on kirjattu alkuperäiseen asiakirjaan, ovat todisteita vain siihen asti, kunnes toisin todistetaan.

Jos tuomarin harkittavaksi jää olettamia, se voi vedota niihin vain, jos niillä on niin suuri painoarvo ja merkitys, että väitetty tosiseikka tulee todennäköiseksi; tällaiset olettamat voidaan hyväksyä vain, jos todistajien kuuleminen on lain mukaan sallittua.

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Ks. vastaus kysymykseen 2.11.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Siviiliprosessilailla ei säännellä perusteita, joilla todistajat voivat kieltäytyä todistamasta, vaan ainoastaan määritetään henkilöt, joita ei voida kuulla todistajina, ja henkilöt, jotka on vapautettu todistamisvelvollisuudesta. Ks. vastaus kysymykseen 2.11.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyä henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Tuomioistuin määrää sakon todistajalle, joka ei saavu paikalle tai kieltäytyy todistamasta. Jos todistaja ei saavu paikalle ensimmäisen kutsun saatuaan, tuomioistuin voi antaa määräyksen noutaa henkilö oikeuteen (*mandat de aducere*). Kiireellisissä asioissa tuomioistuin voi antaa tällaisen määräyksen jopa ensimmäistä kuulemistä varten.

Jos henkilö ei saavu oikeuteen tai kieltäytyy vastaamasta kysymyksiin, tuomioistuin voi katsoa sen täydelliseksi tunnustamiseksi tai vain alustavaksi näytöksi kysymysten esittämistä ehdottaneen asianosaisen eduksi.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Seuraavia ei voida kuulla todistajina: verisukulaiset ja avioliiton kautta sukulaiset kolmannen asteen sukulaisuuteen asti, puoliset, entiset puoliset, kihlakumppanit tai avopuolisot, jommankumman asianosaisen kanssa vihoissa tai hyötysuhteessa olevat henkilöt, henkilöt, joilla ei ole oikeustoimikelpoisuutta (*sub interdicție judecătorească*) ja vääristä valasta tuomitut henkilöt. Oikeudenkäynneissä, jotka koskevat sukulaisuussuhdetta, avioeroa tai muita perheasioita, tuomioistuin voi kuulla verisukulaisia ja sukulaisia avioliiton kautta, jälkeläisiä lukuun ottamatta.

Todistamisvelvollisuudesta on vapautettu seuraavat henkilöt:

papit, terveydenhuollon ammattilaiset, farmaseutit, asianajajat, julkiset notaarit, haaste- ja ulosottomiehet, sovittelijat, kättilöt ja sairaanhoitajat ja kaikki muut henkilöt, joille laissa säädetään vaitiolovelvollisuus niiden asioiden osalta, jotka he ovat saaneet tietoonsa ammattia harjoittaessaan, myös ammatin harjoittamisen lopettamisen jälkeen

tuomarit, syyttäjät ja virkamiehet, myös tehtäviensä hoitamisen lopettamisen jälkeen, sellaisten luottamuksellisten olosuhteiden osalta, jotka he ovat saaneet tietoonsa tehtäviään hoitaessaan

henkilöt, joiden vastausten perusteella heihin itseensä, heidän sukulaiseensa, puolisoonsa tai entiseen puolisoonsa voitaisiin kohdistaa rikosoikeudellinen syytös tai julkista halveksuntaa.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomioistuin kutsuu todistajat ja määrää todistajien kuulemisjärjestyksen. Ennen kuulemistä todistaja tunnustetaan ja häntä pyydetään vannomaan vala. Jokaista todistajaa on kuultava erikseen. Todistaja vastaa ensin tuomioistuimessa käsittelyä johtavan tuomarin esittämiin kysymyksiin, minkä jälkeen todistajaa ehdottanut asianosainen ja vastapuoli esittävät hänelle johtavan tuomarin luvalla kysymyksiä. Todistajaa, joka ei voi saapua oikeuteen, voidaan kuulla muualla.

Todistajanlausuntojen ääni- tai videotallenteita koskevia säännöksiä ei ole annettu laissa, mutta tällaiset tallenteet ovat hyväksyttäviä. Ne voidaan litteroida asianosaisen tekemästä pyynnöstä lain mukaisesti.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Jos asianosainen, joka on toimittanut asiakirjan, vaatii sen käyttämistä, vaikka kyseistä asiakirjaa on väitetty väärennetyksi eikä tällaista väitettä ole peruutettu, ja jos väärennöksen tekijä tai avunantaja on osoitettu, tuomioistuin voi keskeyttää käsittelyn ja lähettää välittömästi toimivaltaiselle syyttäjänvirastolle väitetyn väärennöksen sekä sen tutkintapyynnön tukevan raportin. Jos rikossyytettyä ei voida nostaa tai rikosoikeudellista menettelyä ei voida jatkaa, siviiliasioita käsittelevä tuomioistuin suorittaa väärennöstä koskevan tutkinnan.

Toisaalta tuomioistuin määrää sakon asiakirjan kirjoituksen tai allekirjoituksen tai ääni- tai videotallenteen aitouden vilpillisessä mielessä riitauttaneelle. Tuomioistuin ottaa todistajien lausuntojen arvioinnissa huomioon todistajien vilpittömyyden ja olosuhteet, joissa heidän lausuntonsa asiasisällön muodostavat tosiseikat ovat tulleet heidän tietoonsa. Jos tuomioistuin epäilee käsittelyn perusteella, että todistaja on antanut väärän valan tai että todistaja on lahjottu, tuomioistuin laatii raportin ja siirtää asian toimivaltaiselle syyttäjällemelle.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Jos jompikumpi asianosainen tunnustaa tosiseikan, jota vastapuoli käyttää kanteensa tai vastineensa perusteena, tunnustus on todiste. Tuomioistuimessa tehty tunnustus on täysi todiste sen tehnyttä henkilöä vastaan, eikä sitä voida huomioida erillisinä osina, paitsi jos nämä osat liittyvät erillisiin tosiseikkoihin, joilla ei ole keskinäistä yhteyttä. Tuomioistuin voi arvioida vapaasti tuomioistuimen ulkopuolella tehtyjä tunnustuksia. Niihin sovelletaan muiden todisteiden hyväksymiselle ja todisteiden esittämiselle yleislainsäädännössä asetettuja vaatimuksia.

Tuomioistuin voi hyväksyä, että jompikumpi asianosainen kutsutaan kuultavaksi tämän henkilökohtaisista tosiseikoista, jos ne katsotaan merkityksellisiksi asian ratkaisemisen kannalta.

Linkkejä

<http://www.just.ro/>

Päivitetty viimeksi: 08/09/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.